

використовувати в шкільній мовній освіті в аспекті його риторичності.

Відповідно до висновків В. Дільтея, і мова (лінгвістика), і риторика є практичними “науками про дух” (відповідно – критичними) й одночасно дисциплінами про “культурні системи”, центром яких постає омовлена взаємодія суб’єктів, що є іманентно творчою [1, с. 163, 182]. Отже, мова й риторика поєднують критичність і творчість, тому в процесі реалізації риторичного аспекту шкільної мовної освіти цілком природно має відбуватися формування й розвиток критичного творчого мислення учнів.

В. Ницета на підставі аналізу праць Х. Перельмана виокремив провідну ознаку сучасної риторики: практика реалізації риторичної теорії слугує чинником формування в особистості ціннісно-оцінювальних суджень (думок). У процесі мовленнєвого спілкування, організованого за законами сучасної риторики, критична й некритична (відносно творча) оцінки ситуацій відображають факт установлення цінності, значущості для суб’єкта певної події, явища. Таким чином відбувається трансформація в системі цінностей особистості й формування нових оцінювальних суджень стосовно предмета мовлення, і провідну роль у цьому процесі відіграє критичне творче мислення [3, с. 16].

Висновки. Критичне творче мислення учнів як мислення вищого порядку може бути метою й результатом шкільної мовної освіти за умови реалізації її риторичного аспекту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дильтей В. Собрание сочинений в 6 т. М. : Дом интеллектуальной книги, 2000. Т. 1 : Введение в науки о духе : опыт полагания основ для изучения общества и истории. 763 с.

2. Ницета В. А. Критичне творче мислення у процесі застосування педагогічної технології життєтворчих проєктів. Формування критичного мислення учнів на уроках мови : колект. моногр. / В. Ф. Дороз, Л. Я. Романова, О. Б. Ярова, В. А. Ницета, Г. А. Удовиченко. К. : Освіта України, 2008. С. 120–197.

3. Ницета В. Методика формування риторичної компетентності учнів основної школи : монографія / Володимир Ницета. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 340 с.

4. Ноэль-Цигульская Т. Ф. О критическом мышлении. URL: <http://lib.rin.ru/doc/i/196838p.html> (дата звернення: 27.11.2019).

Владислава Чеботарьова,

Студентка 1 курсу ФФСК

Науковий керівник: **І.В. Школа**

к. філол..наук, доцент кафедри іноземних мов і методики викладання
(Бердянських державний педагогічний університет)

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ

Швидкий розвиток лексичного складу англійської мови, обумовлений науково-технічними та соціально-політичними змінами, що відбуваються у світі, зумовлює значною мірою розвитком його словотворчої системи,

викликає неабиякий інтерес науковців до проблеми дослідження неологізмів як особливого виду лексичних одиниць, так і до особливостей їх перекладу.

Наявні праці таких дослідників англійської неології, як О.Л.Боярської, С.М.Єнікеєвої, Ю.О.Жлуктенка, В.І.Заботкіної, Ю.А.Зацного, В.І. Карабан, О.Л.Клименко, Н.З.Котєлової, Л.Ф.Омельченко, О.М.Позднякової, А.В.Ребрія, Дж.Олджео, Дж.Ейто, Дж.Кенона зі всією переконливістю свідчать про назрілу потребу у вивченні й описі сьогодні всього комплексу проблем, що стосуються номінативного потенціалу нового слова, його здатності фіксувати, нагромаджувати й відтворювати у свідомості людини певний фрагмент реального світу. Особливий інтерес при цьому становлять нові лексичні та фразеологічні одиниці різних сфер суспільного життя, що з'явилися наприкінці ХХ – початку ХХІ століть. Існує значна кількість визначень поняття неологізм, однак, на нашу думку, найбільш повно відображає сутність поняття визначення подане О. О. Селівановою у терміноло-гічній енциклопедії «Сучасна лінгвістика»: «Неологізм – слово чи сполука, використанімовою в певний період на позначення нового або вже наявного поняття в новому значенні й усвідомлюються як такі носіями мови» [3, 417].

Труднощі роботи з неологізмами спричинені тим, що вони пізно фіксуються словниками. Сам процес перекладу здійснюється у два етапи. Спочатку з'ясовується значення нового слова. Перекладач звертається до останніх видавництв тлумачних словників чи з'ясовує значення слова, приділяючи увагу його контексту і структурі, беручи до уваги різні способи творення неологізмів (афіксація, скорочення, запозичення, конверсія, складання і переосмислення слів тощо), потім робить власне переклад засобами української мови. Слід зауважити, що єдиного і універсального способу перекладу таких слів не існує. Тому виділяють такі способи передачі неологізмів:

1. Передача неологізмів за допомогою перекладацької транслітерації та транскрипції. Для цього перекладачеві не обов'язково було знати вимову англійського слова, він міг обмежитись його зоровим сприйняттям [1]. Значно більшої розповсюдженості у перекладацькій практиці сучасності має прийом транскрибування, який полягає у передачі українськими літерами не орфографічної форми, а специфіки вимови англійського слова.

2. Переклад неологізмів за допомогою калькування. Цей спосіб полягає в заміні складових частин, морфем чи слів (у випадку стійких словосполучень), одиниці оригіналу – їх лексичними відповідниками в мові перекладу. Калькування як прийом створення еквівалента схожий на буквальный переклад – еквівалент цілого створюється за допомогою простого складання еквівалентів його складових. До прикладу, слово multicurrency складається з «multi» і «currency», обидва можна перекласти окремо як «багато» та «валюта», при складанні отримуємо «багатовалютний»: multicurrency credit – багатовалютний кредит. Калькуванню піддаються тільки неологізми складного слова: workaholic – трудоголік, antihero – антигерой. Перевагою прийому калькування є стислість та простота отриманого еквівалента, а також його однозначна співвіднесеність з вихідним словом. Хоча еквіваленти-кальки «страждають»

буквалізмом, стислість та потенційна термінологічність робить їх широковживаними у газетно-публіцистичних та суспільно-наукових працях.

3. Описовий переклад, або експлікація. Прийом перекладу, який полягає в описі засобами іншої мови певного поняття. В. Комісаров дає таке визначення описовому перекладу: «Лексико-граматична транс-формація, за якої лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, що експлікує її значення, тобто дає більш чи менш повне пояснення цього значення мо-вою перекладу» [5, 251]. Цей засіб можна застосовувати як для пояснення значення условнику, так і при перекладі неологізмів у конкретному тексті. Утім, навіть при оптимальному підборі пояснювального еквівалента для нього характерний такий недолік, як багатослівність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми : посібник / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 574 с.
2. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / В. Н. Комиссаров. – М. : Высшая школа, 1990. – 253 с.
3. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Пол-тава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.

Шевченко Анастасія,
студентка 4 курсу Інституту філології
та соціальних комунікацій
Науковий керівник: С.І. Корнієнко
к філол. н., доцент (БДПУ)

СТАРΟΣЛОВ'ЯНІЗМИ В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Мова якого з слов'янських народів лягла в основу старослов'янської мови та кирило-мефодіївських перекладів з грецьких релігійних книг II половини IX – початку X ст., було питанням, яке цікавило багатьох учених-славістів. Вивченням старослов'янської мови займалися О.Х. Востоков, В.І. Григорович, І.І. Срезневський,

О.М. Бодяньський, Ф.І. Буслаєв, П.Ф. Фортунатов, О.О. Шахматов, С.М. Кульбакін, Ю.Ф. Карський, М.М. Дурново тощо. Дослідження О.О. Шахматова «Очерк древнейшего периода истории русского языка» (1915), у якій автор розглянув розвиток мови від праслов'янської до давньоруської, є одним з головних внесків науку про старослов'янську мову.

Південнослов'янськими мовами, дослідивши старослов'янські пам'ятки: «Кирило і Мефодій та їх діяльність» (1922), «Про лексичний склад старослов'янської мови» (1930) займався С.М. Кульбакін. Також він написав один із кращих і популярних на той час підручників «Древнецерковнославянский язык» (1917), який був перекладений на чеську, сербську та французьку мови,

Походження старослов'янської мови і слов'янських алфавітів у праці «Мысли и предположения о происхождении старославянского языка и славянских алфавитов» (1929). вивчав філолог-славіст М.М. Дурново. Він